

M. A. Castrénin seura

Jäsentiedote 4/ 2024

Vilkas vuosi 2025	2
M. A. Castrénin seura 35 vuotta	3
Kulttuurimatka Viroon	4
Joululukemista	7
Yhteystiedot	8

SYKSYN SUKUKANSAPÄIVÄT

Suomessa järjestetyistä sukukansapäivistä koottiin painettava kalenteri, johon kertyi 31 tapahtumaa Helsingistä Rovaniemelle. FB-sivulle monenlaisia tilaisuuksia saatiin lisää (tapahtumia yht. 49 kpl), ja sieltä löytyivät kunkin laajemmat esittelyt. Sukukansapäiviä oli toteuttamassa suomalais-ugrilaisiin kansoihin keskittyvät kansalaisjärjestöt, ystävyysseurat, instituutit, keskuksat ja lukuisat muut toimijat.

M. A. Castrénin seura vietti lokakuun kolmatta lauantaita Keskustakirjasto Oodissa *Sukukansapäivä tanssii ja soi* -yhteistapahtumassa. Muita järjestäjiä olivat Karjalan Sivistysseura, Liszt-instituutti – Unkarin kulttuurikeskus, Maailman Musiikin Keskus, Sukukansojen ystävät ja Suomi-Venäjä-seura. Oma antimme päivään oli Virosta saapunut *Naised Köögis* -ryhmä (kuvassa), joka täytti Maijansalin ääriään myöten ja vähän niiden ulkopuolellekin.

Kiitokset kaikille sukukansapäivien tekijöille ja tapahtumiin osallistuneille – ensi vuonna uudet sukukansapäivät!

Kuva: Pertti Pyhtilä, 2024.

TIE TEIDEN YÖ M. A. CASTRÉNIN SEURASSA

torstai 9.1.2025 klo 17.00 – 19.00

M. A. Castrénin seura, Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2, 00130 Helsinki

Alkuyön esitelmä valottaa aikansa kansainvälisen huippututkijan ja tiedemiehen **M. A. Castrénin** elämää ja työtä 1800-luvun alkupuolella. Ohjelma on jatkoa kesän Taiteiden yön kiertokävelyille, nyt kuitenkin istuen miellyttävissä sisätiloissa.

Tieteiden yö on tieteen oma kaupunkitapahtuma Helsingissä. Kirjava ohjelmanjärjestäjien joukko takaa sen, että illan ja yön aikana päästään nauttimaan niin mukaansatempaavista luennoista kuin oivaltamisesta itse tekemällä. Kaikkiin Tieteiden yön tapahtumiin on vapaa pääsy!

www.tieteidenyo.fi, FB: Tieteiden yö, IG: tieteidenyo

SUOMALAIS-UGRILAISET LUKUPIIRIT

Takana ovat komin, liivin, marin ja udmurtin lukupiirit, ja keväällä jatketaan M. A. Castrénin seurassa kahden lukupiirin merkeissä.

Lukupiiri on maksuton ja kaikille avoin – vietetään vapaamuotoinen ja mukava hetki hyvässä seurassa hyvän kirjallisuuden parissa, luonnollisesti pienen tarjoilun lomassa.

Tarkempi aikataulu tulossa myöhemmin!

M. A. CASTRÉNIN SEURA 35 VUOTTA

Maanantaina 22. tammikuuta 1990 Helsinki heräsi raikkaaseen pakkaspäivään (-10°C), selkeää, illalla satoi ehkä vähän lunta. Päivän Helsingin Sanomissa pääuutisia olivat alkava kotimaan pankkiryhmien välinen maksuvälityssaarto ja muutoksen tuulissa oleva Berliini, jonka muurin kivet ja sirpaleet olivat kuumaa kauppatavaraa. *Minne mennä* -palstan mukaan *Kallion laulukuoro* järjesti Kallion ala-asteella koelaulutilaisuuden kuoron pyrkiville, Pukinmäen kirjastossa vietettiin viisivuotisjuhlaa espanjalaisittain ja Etu-Töölön lukiossa alkoi koko kevään kestävä *Kuntoliikuntaa laihduttajille* -kurssi.

Vuonna 1989 maailma, niin suomalais-ugrilainen maailma kuin maailma sen ympärillä, oli hyvin toisenlainen kuin tänä päivänä. 1980-luvulla alkanut Venäjän ja Itä-Euroopan maiden avautuminen mahdollisti uudenlaiset aktiviteetit: Marin kirjailijaliitto kutsui koolle suomalais-ugrilaisia kirjailijoita kansainväliseen kongressiin Marin tasavaltaan.

Joškar-Olaan matkasi delegaatio suomalaisia kirjailijoita, kielentutkijoita ja toimittajia. Vuosikymmenten ajan vain harvat suomalaiset tutkijat olivat päässeet suomalais-ugrilaisen pariin. Kongressissa ei keskusteltu vain kirjallisuudesta vaan pohdittiin myös, miten vähemmistökansat voisivat säilyttää oman kielensä. Kongressin päätteeksi suomalaiset saivat kotitehtävän: järjestää seuraava kirjallisuuskongressi Suomessa kahden vuoden kuluttua.

Kaksi päivää kestäneen kotimatkan aikana tehtävä olikin jo puoliksi suoritettu: M. A. Castrénin seuran syntysanat lausuttiin junassa, vaihtuvien maisemien keskellä ja uuden, innostavan aikakauden kynnyksellä. Se edellytti uusia konkreettisia yhteyksiä Suomen ja Venäjällä asuvien suomalais-ugrilaisen kielten puhujien välillä.

81 henkilöä käveli siis tammikuuisena maanantai-iltana määrätietoisesti kohti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) taloa klo 18 alkavaan M. A. Castrénin seuran perustavaan kokoukseen. Juhlasalissa kokousta johti SKS:n pääsihteeri **Urpo Vento** ja sihteerinä toimi tutkija **Sirkka Saarinen**. Kokous oli pöytäkirjan mukaan innostunut ja keskustelevalle ja saatiin päätökseen noin 1,5 tunnissa. M. A. Castrénin seura oli perustettu - uudelta pohjalta, uusin voimin.

Uralilainen kirjallisuuskongressi *Kieli on kotimaani* järjestettiin 10.–14.8.1991. Ja niin jatkuu tarinamme.

Hyvää syntymäpäivää, M. A. Castrénin seura!

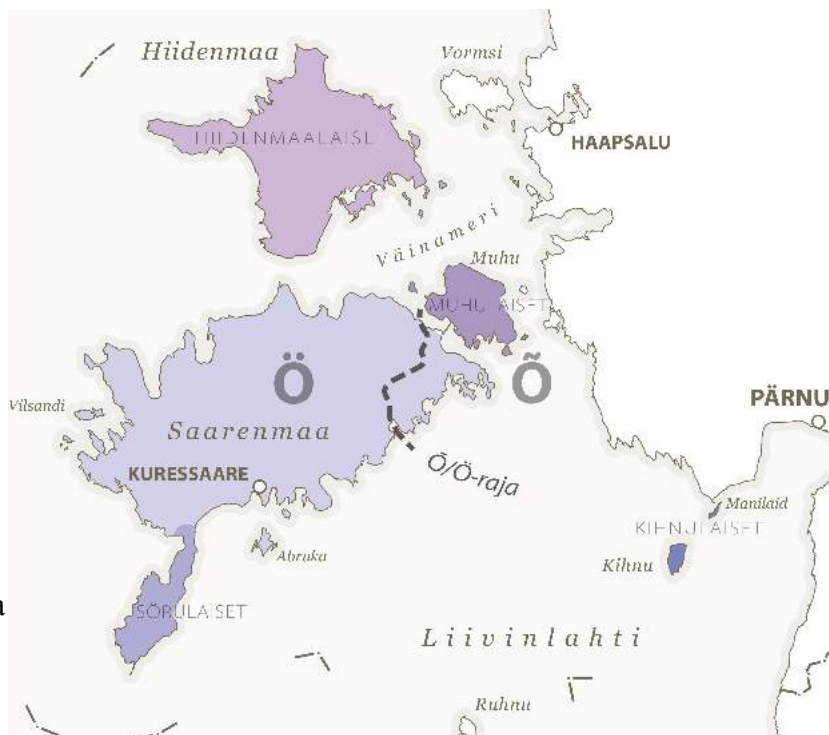
M. A. Castrénin seuran graafisessa tunnuskuvassa on kuvattuna kuikka (*Gavia arctica*), jonka levinneisyysalue kattaa Castrénin tutkimusmatkoillaan kulkemat seudut. Vedessä uivan linnun takaosan voi nähdä kuvaavan Uralvuoristoa ja linnun kaulaosan puolestaan Ob- ja Jeniseijokea: Castrénin tutkimusretkien reitit halkoivat Uralvuoristoa ja seurailivat sekä Obin että Jenisein rantoja. Vesilintu kokonaisuudessaan symboloi vesilinnun kansaa eli sitä uralilaisten kansojen perhettä, jota Castrén tutki.

KULTTUURIMATKA KIHNU, MUHU JA SAARENMAA 13.6.–17.6.2025

Kolme Länsi-Viron upeaa saarta: Kihnu, Muhu ja Saarenmaa. Viron kauneimmat ja värikkäimmät kansallispuvut. Kaksi konserttia ja yksi dokumenttielokuva. Pikku-purjehdus muhulaisella perinnetalalla. Aitoja paikallisia ruokia ja makuja. Mahdollisuus ostaa kirjallisuutta, äänitteitä sekä aitoja paikallisia käsitöitä ja elintarvikkeita.

Kihnussa opetetaan ainoana paikalla Virossa koulussa luokilla 1–8 paikallista kieltä, kansanmusiikkia, kansantansseja ja perinnekäsitöitä.

Tapaamme kaikilla kolmella saarella aktiivisia naisia, joiden ansiosta paikalliset kielimuodot, perinteet, käsityöt, ruoat säilyvät ja kiinnostavat myös lapsia ja nuoria.

Erikoisoppaana ja tulkkina toimii tietokirjailija **Tapio Mäkeläinen**.

Lisätietoja matkan kolmesta pääkohteesta löytyy M.A. Castrénin seuran sivustolta www.ugri.net/kulttuurit/itamerensuomalaiset/pienia-itamerensuomalaisia.

OHJELMA

pe 13.6. Kihnun puoli päivää

- 8.00–8.20 Kokoontuminen Länsiterminaalissa 2, Tyynenmerenkatu 14, Helsinki
 - 9.00–11.15 Laivamatka Eckerö Line m/s Finlandia, Helsinki – Tallinna
 - 11.45–14.15 Bussimatka Tallinna – Munalaidin satama
 - 14.30–15.40 Lauttamatka Munalaid – Kihnu; omakustanteinen kahvitauko lautalla
- Satamasta kuljetus pienen kuorma-auton lavalla majapaikkoihin:
Kihnu Külalistemaja, Kihnu Sadama Öömaja ja Ranniku talu
- 16.30– Opastettu kiertoajelu no 1 pikku kuorma-autolla: kylät, museo, kirkko
 - 18.00 Paikallisopas tutustuttaa Kihnun moottoripyörän tarinaan, Uiõ-Matun talo
 - 19.00 Kalapäivällinen Kihnun tapaan, Rooslaiun talo
– Kihnulaiset häät -elokuva selityksineen

Bussikuljetus takaisin majapaikoille

la 14.6. Kihnun päivä

Aamiainen majapaikassa

9.30–13.00 Opastettu kiertoajelu no 2 saarella pikku kuorma-autolla
10.00 majakka

Paikalliset käsityö- ja ruokapuodit (pankkikortti käy)

12.15 Kihnulainen lounas, Sireli-talo

14.15 Mõnun käsityötalo ja käsityömestari **Rosalie Karjam**, kansanmusiikkikonsertti

Kuorma-autokuljetus satamaan

Kihnun kihnunkielisenä paikallisoppaana toimii **Uiõ-Matu Mare** eli **Mare Mätas**

16.15 – 17.20 Lauttamatka Kihnu – Munalaid, omakustanteinen kahvitauko

17.20 – 18.30 Bussimatka Munalaid – Virtsun satama

18.45–19.15 Lauttamatka Virtsu – Kuivastu (Muhu), omakustanteinen kahvitauko

19.20–20.20 Bussimatka Kuivastu (Muhu) – Kuressaare

Majoittuminen Hotel GOSPA-kylpylähoteleihin**** (3 yötä). Tori 2, Kuressaare, www.gospa.ee

Opastettu iltakävely kiinnostuneille Kuressaaren keskustassa

4

su 15.6. Muhun päivä

Aamiainen kylpylähoteleissa

10.00–11.00 Bussikuljetus Kuressaare – Muhu (Liivan kylä)

11.15 Muhun luterilainen kirkko

11.45–12.45 Muhunkielinen luento(tulkkaus suomeksi): Muhu ja Muhun perinnekulttuuri

13.00–14.30 Tutustuminen uisk-perinnelaiva Moonlandiin ja pikku purjehdus merellä

14.45–15.00 Bussikuljetus Kuivastu – Lõunasadam

15.00–16.30 Kalalounas, Lõunaranna sadama resto

16.45 Mahdollisuus ostoksille Liivan kylässä

17.30–18.20 Bussikuljetus Muhu (Liivan kylä) – Kuressaare

19.00–20.30 Opastettu kävelykierros Kuressaaressa

ma 16.6. Sõrven päivä

Aamiainen kylpylähoteleissa

10.00–20.00 Bussiretki Sõrven niemimaalle:

10.15 Tehumardin taistelupaikka ja **Ülo Tuulikin** romaani *Sodan jaloissa*

11.15 Salmen viikinkilaivojen löytöpaikka

12.00–17.00 Sõrve: Sõrvestä sõrunkielisenä paikallisoppaana toimii **Tammeougu**

Mari eli **Mari Lepik**

Luento *Sõrvemaa ja sõrulaiset*

Ammuker-kuoron konsertti

Lounas Sõrven tapaan (Anseküla Teelistemaja)

– mahdollisuus ostoksille: kirjoja, musiikkia ja käsitöitä

17.45–18.45 Sõrve sää, Sõrven majakka ja vierailukeskus

18.45–19.30 Paluumatka Kuressaareen

ti 17.6. Muhun puoli päivää

Aamiainen kylpylähoteleissa

9.30–10.25 Bussikuljetus Kuressaare – Koguvan kylä, Muhu

10.30–12.00 Muhun museo, **Juhan Smuulin** muistomerkki

12.15–13.45 Lounas Muhun malliin, Nautse Mihkli talon Tuul Resto

13.50–14.20 Bussikuljetus Koguva – Kuivastu

14.40–15.10 Lauttamatka Kuivastu – Virtsu

15.15–17.15 Bussikuljetus Virtsu – Tallinna

18.30–21.00 Laivamatka Eckerö Line m/s Finlandia, Tallinna – Helsinki

Hinnat: 745 € / 2 hh tai 910 € / 1 hh (ryhmän koko 30)
808 € / 2 hh tai 973 € / 1 hh (ryhmän koko 20)
(ryhmän koko 21–29: hinta määräytyy henkilöluvun mukaan)

Kahden hengen huoneissa majoittuvien tulee ilmoittautua samanaikaisesti.

Hinta sisältää laivamatkat Helsinki – Tallinna – Helsinki, majoitukset, ohjelmaan merkityt vierailut, kulttuuriohjelmat ja ruokailut, matkaoppaiden palvelut ja oman bussin koko matkan ajan Virossa. Matkalle ilmoittautuneilta peritään 100 euron varausmaksu, joka hyvitetään matkan loppumaksun yhteydessä. Varausmaksu palautetaan, mikäli matka ei toteudu. Alle 31 päivää ennen matkan alkua tehdyistä peruutuksista peritään kaikki varauksesta matkanjärjestäjälle aiheutuneet kustannukset. Mikäli matkalle lähtijä ei vielä ole seuran jäsen, jäsenmaksu lisätään matkan hintaan (20 / 10 €).

Vaikka matkalla on mukana oma bussi, myös kävelyä tulee jonkin verran ja esim. pikku kuorma-autojen kyytiin joutuu kiipeämään pikku rappuja myöten. Jalassa on hyvä olla saarimaastoon sopivat kengät. Kihnussa ja Muhussa ei ole käytettävissä taksipalveluja. Ja uimapukua ei kannata jättää kotiin! Erikoisruokavaliot pyritään toteuttamaan. Matkalle lähtevillä on aina hyvä olla kattava matkavakuutus, monilla se toki sisältyy kotivakuutuspakettiin. Pidätämme oikeuden hinnannuutoksiin polttoaineen hintojen noustessa. Vastuullinen matkanjärjestäjä on Baltic Ekspress Tours.

Ilmoittautumisia otetaan vastaan sähköpostitse marja.lappalainen[a]macastren.fi 31.1.2025 saakka ja paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Matkan toteutuminen edellyttää vähintään 20 osallistujaa.

Tervetuloa M. A. Castrénin seuran saappaanjäljille!

2

3

1. Ammuker-kuoro. Kuva: Elina Kostabi, Sörvemaa Pärimuse Selts.

2. Moonland-uisk. Kuva: Tapio Mäkeläinen, 2024.

3. Kihnulaisia käsitöitä. Kuva:

<https://visitkihnu.ee/et/kihnu-kaesitoeoe-ja-rahvariided>

SUOMENNETTUA KAUNOKIRJALLISUUTTA VERKOSSA

M. A. Castrénin seuran kotisivuilta www.macastren.fi löytyy pieni mutta sitäkin arvokkaampi kokoelma suomennettua kaunokirjallisuutta Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen parista, suoraan alkukielestä käännettynä. Kiitokset sekä alkuperäistekstien kirjoittajille ja niiden kääntäjille! Kartutamme mielellämme kokoelmaa.

Elämän ääni. Ersäläisen kirjallisuuden antologia

Antologian on koonnut N. V. Zinovjev. 172-sivuinen antologia ilmestyi Saranskissa vuonna 2001 M. A. Castrénin seuran myöntämällä julkaisutuella.

Teoksen runoutta sisältävän osan kääntänyt professori emerita Raija Bartens.

Mastorava – Maemo

Mastorava (Масторава) on mordvalaisten kansallisepos. Se perustuu A. M. Šaronovin kokoamiin kansanrunoihin. Mastorava julkaistiin vuonna 1994 ersän kirjakielellä N. S. Makuškinin kuvittamana 496-sivuisena laitoksena. A. M. Šaronov sai Mastoravasta M. A. Castrénin seuran ensimmäisen kirjallisuuden pääpalkinnon vuonna 1997.

Mastoravan on ersän kielestä kääntänyt professori emerita Raija Bartens.

Permin komien Runouden Maa

93-sivuinen valikoima 11 perminkomilaisen runoilijan runoja esittelee yhdessä johdanto-kappaleen ja runoilijaesittelyiden avulla Permin komien runoutta.

Valikoiman on koonnut ja suomentanut professori emerita Raija Bartens vuonna 2011.

Vladimir Timin: Tikö, Vähä-Permin poika. Kertomus kaukaisista ajoista

Alkuperäisteos Эжва Перымса зонка (Ežva Perymsa zonka) on julkaistu Syktyvkarissa vuonna 2000. Kirjailija Timinin seikkaperäiset alkusanat toimivat johdatuksena kertomuksen historialliseen kehykseen.

Teoksen on kääntänyt FM Paula Kokkonen vuonna 2016.

Tie marin nykylyriikkaan

92-sivuinen valikoima alkutekstejä ja niiden suomennoksia sisältää 16 marilaisen kirjailijan tuotantoa Valentin Kolumbista nykykirjailijoihin. Teos sisältää myös johdannon ja kirjailijaesittelyt.

Valikoiman on koonnut ja suomentanut professori emerita Raija Bartens.

Sankarten jälkeen – marien historiaa näytelminä

Käännöskokoelmassa on alkusanojen ja prologin lisäksi on viisi näytelmäsuomennosta, jotka kertovat marien historian lukuisista selvitystarinoista.

Valikoiman (212 s.) on koonnut ja kääntänyt FL Arto Moisio.

Seuran sivulla on myös valikoima kirjailija Leena Laulajaisen ja Sonja Tšesnokovan suomentamia runoja ja tekstejä:

- V. Abukajev-Emgak: Valkoinen aurinko
- M. Šketan: Laskuvarjo
- Sikermä Vasili Pektejevin runokokoelmasta Uni

HYVÄT JÄSENET, YSTÄVÄT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Lämpimät kiitokset kuluneesta vuodesta – monenlaisista kohtaamisista, ajatuksista ja yhdessä tekemisestä!

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta 2025!

M. A. Castrénin seura

M. A. CASTRÉNIN SEURA

Toiminnanjohtaja Marja Lappalainen Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2, 00130 Helsinki
+358 (0)50 54 36 888 (ovisummeri 7 A 2)
marja.lappalainen[a]macastren.fi www.macastren.fi, www.ugri.net
FB: M. A. Castrénin seura MAC
IG: macastren

Ajankohtaisista suomalais-ugrilaisen maailman asioista saa tietoa seuran toimistosta puhelimitse tai sähköpostitse sekä FB-sivulta – pidetään yhteyttä! Toimisto on avoinna parhaiten virka-aikaan. Vierailun voi varmistaa sähköpostitse tai puhelimitse.

M. A. Castrénin seura on perustettu Helsingissä vuonna 1990. Se pyrkii ylläpitämään ja kehittämään yhteyksiä suomen sukukieliä puhuviin kansoihin. Seuran jäseneksi voi liittyä ilmoittamalla yhteystietonsa toimistoon puhelimitse, sähköpostitse tai postitse. Jäsenmaksut ovat vuosijäseniltä 20 €, opiskelijajäseniltä 10 €, ainais- ja yhteisöjäseniltä 200 € ja ainaisyhteisöjäseniltä 1000 €.

Hallituksen jäseniä ovat MuT **Maari Kallberg** (pj.), kirjailija **Olli Heikkonen**, intendentti **Anna-Mari Immonen** (Museovirasto), äidinkielenopettaja **Minna Inovaara**, väitöskirjatutkija **Tomi Koivunen** (Turun yliopisto), viestintäpäällikkö **Kati Mikkola** (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura), toimittaja **Kirsikka Moring**, FT **Merja Salo** (vpj., Helsingin yliopisto), arkeologi **Pirjo Uino**.